

Epistola apologetica ad magnum Th. Bartholinum regium in regiâ Hafniensi professorem anatomicorum coryphaeum de calumniis nobiliss. Ludovico Bilsio à Coppensdamme, Bonem, &c.; Do. arcanorum naturalium scrutatori subtiliss. nec non vivorum ac mortuorum anatomico incomparabili, perperam impactis. / Romanâ veste donata, per Philaethium.

Contributors

Zas, Nicolaus, 1610-1663.

Leers, Arnout

Philaethius.

Bartholin, Thomas, 1616-1680.

Bils, Lodewijk de, 1624-1670.

Publication/Creation

Roterodami : Ex officinâ Arnoldi Leers, MDCLXI. [1661]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/drg3gwre>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

EPISTOLA APOLOGETICA

Ad Magnum

TH. BARTHOLINUM

Regium in Regiâ Hafniensi Professore[m] Ana-
tomicorum Coryphæum

De Calumniis

Nobiliss. LUDOVICO BILSIO

à Copensdamme, Bonem, &c. D^o.

*Arcanorum Naturalium Scrutatori Subtiliss. nec non vivorum ac mor-
tuorum Anatomico Incomparabili, perperam impactis.*

Romanâ veste donata, per Philalethium.

*Plerumque innocentes recenti invidia impares, Tacitus An-
nalianum libr, 2.*

ROTTERODAMI,

EX OFFICINÂ ARNOLDI LEERS. MDCLXI.

De Nobiliff.
LUDOVICO BILSIO
Anatomicorum Oculatissimo.

*Ille venenatis licet usque agitetur ab Austris,
Pulchrius at rabidis emerget BILSIUS undis.*

Clariss. Vir, Celeberr. D.

Enè Regium in Regiâ Hafniensi Professore ignotus hospes atque Anatomes Tyrunculus compellatum eat ? Bartholinorum Gens jam olim præ insigni eruditione tanquam Regni sidera habita, adeoque toto literatorum orbe nomen illorum usque celebratum.

Non ità pridem, Clariss. Vir, incidimus in libellum, cui titulus : *Th. Bartholini Spicilegia bina ex Vasis Lymphaticis. Amsteladami, apud Petrum van den Berge, sub signo Montis Parnassi.*

Hujus cum septimum adeoque ultimum perlegerem caput, vixdùm mihi persuasi, tale telum ex pharetrâ tanti prodiisse Apollinis ; verùm hoc volui, Momum quendam personam tuam induisse, de tuis incommodis sua sibi ut compararet commoda.

Cæterùm quis credat quomodo Bartholinus ignotum quem, de Nobilitate tamen haut dubiâ Virum, nullius (quod sciam) nedum Bartholini directè quid honori detrahentem, verùm qui omnem vitam intexantlatis exhaustam laboribus Bono Publico consecrarit, deque Orbe literato optimè indies mereatur, linguâ ignotâ impetierit, atque omnibus deridendum propinarit, ut æstimationi ejus inureret notam, scribendo :

Quod quemadmodum rectè inquit Seneca : Nullum magnum ingenium esse sine mixturâ dementiæ ; ita & navos suos habeat Bilsius. In eo peccat, quod suæ experientias arrogantius quàm decentius, omnium aliorum in hâc palastra exercitatorum, præferat, & præ se contemnat, quùm non ita pridem ex Anatome nostrâ Belgicâ suæ artis jecerit fundamenta.

Ego Nobiliss. Bilsium à Coppensdamme, Bonem, &c. D^m in arte suâ lubens Præceptorem mihi adopto, à quo permulta nunquam alibi hætenus visa inauditaque documenta habeo arti meæ maximè proficua, quæ tamen nusquam gentium vel vidi vel audivi unquam : quare hominem ipsum, ejusque dignitatem pro rei veritate, luridis Zoilorum dentibus eripere cogor.

Si Bilsius artis suæ fundamenta ex Bartholini Anatome non ità pridem jecerit, Te verò, Clariss. Vir, si modò hujus operis Autor perhiberis, hac de causâ exultare, nedùm insultare deceat.

Jam provectoris ætatis est Nobiliss. Bilsius, qui indè à teneris un-

guiculis noctes atque dies circa cadavera hominum juxtà ac bestiarum itupendo aliquo cum ardore & labore omnem vitam consumpsit, quique cadavera humana supra sexaginta, ac præter bruta alia, canes supra mille ἀνατετέμνηε: Cujus rei aliquam partem testes fumus oculati.

Si Belgicam Bartholini Anatomem Nobiliss. Bilsius quandoque inspexerit, hoc egit, ut intelligeret, vivisnè per omnia responderent æri insculptæ figuræ, eo animo & Tu Anatomicorum Coryphæ Belgicam Nobiliss. Bilsii Anatomem inspexisti, liquet hinc, siquidem objectas ipsum Apologiæ ad Animadversiones D. Hornii affixisse *caris benè magni figuram.*

Sic porrò scribit Clariss. Bartholinus: quod Nobiliss. Bilsius *invidiâ quâdam artes suas occultet, infra Professoris ingenui candorem existimas, quia Pythagoræ silentium fastidis & Natura omnibus sua bona voluit esse communia. Tertio, quod prostituat Nobilitatis decus, & Anatomici dignitatem, quod precio certo inventa sua speculatoribus exhibeat. Laboribus quidem debetur premium, inquis, sed à Mæcenatibus.*

Quanto quidem, Clariss. Vir, (at sit gratia verbo) fatiùs fuisset, Nobiliss. Bilsio suscitasse Mæcenatem, quàm ipsum palàm maledictis proscidisse.

Generosioris Nobilitatis Vir est, vitæ famam anteponeit: Te itaque de Calumniis perperàm sibi impactis provocat, non quidem ense, quippe quod jura prohibent, quem tamen non frustrà gerit; verùm cultro Anatomico, Artis Anatomicæ bono.

Ego aliique complures Nobiliss. Bilsium coram Viris Spectatiss. audivimus dicentem: si D. Bartholinus se alicubi in Belgio coram Viris Illustribus sistere audeat, uti cadavera cadaveribus opponantur, scilicet, uter manu sit doctior, qui in arte Anatomica memorandum aliquod specimen edat, se effecturum, ut videat Bartholinus, quantum sibi etiamnum in arte suâ desit.

Hoc verò addam, Vir Clariss. si forsan exceperis, Nobiliss. enim Bilsii genium & ingenium intus calleo, ut si D. Bartholinus Regiam Majestatem Danicam, quippe Professor Regius eique subditus oratam ausit, ut Authoritate ejusdem Majestatis Regiæ in Regnum vocetur, uti coram Majestate Regiâ & nostris hominibus negotium instituatur. Illum quidem Regium ad nutum præstò fore, non verbis, verùm ad oculum demonstraturum, Bartholinum (quod quidem res est) aptiùs posse dicere ac scribere,

scribere , Bilsum autem aptiùs facere.

Sub qua lege hisce me ipsum devincio illum modo vivum & incolumem pro generositate ejus non futurum in morâ.

Tu Clariss. Vir , *gratuitò hæcenus (uti scribis) spectatoribus operam tuam impendisti, nec equum aureum nec ligneum ambiisti.*

Tunc jam Clariss. Vir divitibus Regni vectaris censibus ? Indiefne Regium speras Elephantum , aliosvè honores , quandocunque Majestati Danicæ Proflores suos tali dignari honore visum fuerit ? quomodo scribis : *quod laudandâ Venetorum Patres Conscripti prudentiâ , lauta præter stipendia, Anatomicos suos, Aquapendentem, Spigelium, Marchetum, Folium, Equestri, Ordini adscripserint.*

Qualis etiam totius Germaniæ Ornamento , Anatomico insigni, Weslingio delatus est honor , qui jure optimo Auratus S. Marci audit Eques.

In magnos animos non cadit affectatum (inquis) lucrum.

Victæ Babylonis gazas Bilsum non invides nec summam 120000 Florenorum, quam colligit ; miraris tamen, tanto precio unam observationem venire, quam tu centenis ne centesimam titivillitii partem fueris lucratus. Ejà hoc sine sit expendere Nobiliss. Viri experimenta, laudandi potius animo, quam dissidendi ? quomodo quidem in præfatione tuâ mones.

Modò ipsum Deus salvum & incolumem servarit, Tibi ad oculum demonstrare non dubitat , quod hæcenus nemo Danus in Patria vidit unquam , neve unum , verùm quamplurima insolita experimenta dabit.

*Omnibus hic toto rem demirantibus orbe,
Idem stillabit dextrè, sistetque cruorem.*

Illud namque Clariss. Vir, tenendum , Nobiliss. Bilsum hanc prærogativam præ aliis obtinere Anatomicis , ut omnem corporis sanguinem ipsum aliàs alicubi impediturum, absque ulla sanguinis effusione , ab uno ad alterum corporis latus , inò in hunc vel illum corporis angulum, quemcumque libitum fuerit, compellat.

Mirandam sanguinis coarctandi reperit rationem, quâ prodit, quæcunque antea oculos fugiebant, undè indies nova vasa , novas membranas, novum moschum , novasque arterias invenit , ità ut cum Doctiss. Deusingius Groningæ ac Oimlandiæ Professor Celeberr. in Epistolis suis

Anatomicum, verè thaumaturgum subinde appellet. Lubens agnosco (rumpantur licet ilia Momo) sæpenuerò me thaumaturga in ipso animadvertisse.

*Dente Theonino licèt usque petatur & usque;
Attamen ipsa suum Ars commendabit Alumnum.*

Objectes Nobiliss. Viro licet, illum magnis cogitationibus pectus implevisse, profunda Natura mysteria per inauditas suas sectiones Roterodami dividere.

Huic autem cavillo animum æquum, nulliusque sibi conscium criminis opponit: Valeant maledici: quod vidimus, quodque contrectavimus, id verò testamur.

Regium est, benè cum feceris, audire malè.

Quin imò Urbs nostra de tali Cive gaudet adeoque superbit.

Tu interim, Clariss. Bartholine, Nobiliss. Bilsum improbè laceras, fœdissima quæque objectans ei, quæ ne juratus quidem hostis, datâ operâ, excogitare queat, hacque solummodò de causâ, *quia nomen tuum, & inventa Lymphatica huic fabula interseri videas, & de illis litigari.*

Si candidè Tibi hîc, Clariss. Vir, visum fuisset agere, eapropter factitatum meminisses, ut simul etiam non ignobile Celeberr. istius Collegii membrum audires, quod exigit, ut Nobiliss. Bilsius flexis quidem genibus veniam deprecetur, qui eorum adeò speciosam ac fulgidam Deam Medicinam fœdissimè conspurcarit.

Et Tu, Celeberr. Vir, omnem illi æstimationem voluisti ereptam, adeoque ipsum, uti invisum fratribus Josephum in puteum studuisti detrudendum, Tu cogitasti malum, verùm Deus (precor) convertet bono.

Tuo ipse te jugulas gladio, ubi post tot dictas Bilσιο blasphemias, ipse tandem sic cogeris scribere.

Imprimis laudandum ardens ejus studium in promovendâ Anatome, quàm tot impensis, & tanto apparatu in se suscepit exornandam. Deinde cadaverum arte preparatorum balsamationem seu condituram novit, quâ utili inventionem sine cruoris effusione & nauseâ, quovis tempore viscera corporis & vasa demonstrari possunt.

Hic honor, qui Nobiliss. Bilσιο vixdùm ab ejus hostibus ascribitur, ita

MOX

mox eripitur ipsi: sic namque porrò scribis: *Per commodum hoc foret, ubi recentia cadavera denegantur, alioquin in exsiccato cadavere nec partium nativus color, nec connexio, nec figura accuratè conservari & monstrari tyroni artis possunt, quod Mumia Aegyptiaca testantur.*

En speciosam Bartholini *μείωσις.*

Nos contrà testamur Nobiliss. Bilsi opera haud refertas Mumias esse, verùm ostenta mirabilia, in quibus non modò artis tyrunculis, verùm ipsimet Bartholino, ejusque farinae hominibus ostendi possunt viæ, meatus, & ingressus, per quos Chylus cum sanguine refluò hepar ingrediat, & undè hepar, Belgicè *de Lever*, quî cum Bartholinus fat indignè hætenus jocatus est, pristinam suam dignitatem recuperet, & ut ante *Laver*, id est, refocillatio corporis dicatur.

In admirandis hiscè operibus plura videre est, quam in corpore aliquo recente demonstrari queant, præter Clariss. Bartholini vasa Lymphatica, iisque annexa.

Hæc itaque lubenti contemplemur animo, atque adorandam Dei Majestatem agnoscamus, dum Clariss. Bartholinus hepatis defuncto condit epitaphia, dum ringitur, mordet ac rodit, atque fictitias tantoque indignas Viro exequias hepatis celebrat; hepar *de lever* namquè & ejus præ eminentia usque dicetur *leven en laven*, vivere & fovere, dùm vitâ & fomento *leven en laven* indigent Creaturæ. Nequè enim invidemus, ut cum Nymphis suis & Naiadibus in vasis suis Lymphaticis ludat, easque (uti scribit) percupere quidem, modò absque superstitione fiat, adoret. Hæc, Clariss. Bartholine, Nobiliss. Bilsi ars est: Ut cultro Anatomico non modo mortua, verùm etiam viva corpora ita norit præparare, ut in iis sine ullâ sanguinis effusione atque nausæâ videre liceat, quæcunque tuos, tuorumque confœderatorum oculos usque licèt lynceos latuerunt hætenus.

Hoc declarant ista specimina, quæ condita penes se habet, non quòd condituram quicquam faciat, verùm artificiosam illam corporum præparationem, priusquam condiantur; habet enim humana cadavera, in quibus nervi, alia, in quibus venæ; habet, in quibus arteriæ, alia, in quibus membranæ, partesve aliæ, imò Cerebri ipsius reconditissimæ adeò artificiosè dissectæ, magisvè artificiosè exemptæ sunt corruptioni, ut Viri Docti, nullovè ducti præjudicio hac de causâ obmutescant, obstupescantque.

Qualia

Qualia tam virilia quam muliebria numero ampliùs triginta habuiffemus cadavera, nî quorundam obstitiffet invidia, qui non paffi funt ut quiffque Anatomes Studiosus huic negotio 25 Florenos impenderet; tunc enim præter omnimodam cognitionem, etiam icones, juxta defcriptionem vivarum omnis generis diffectionum habuiffemus. Qualia funt, quæ vidi-mus hætenus, fpecimina, de illis Principes non pauci, Comites ac Satrapæ, Legati Regii horumque Medici, inter alios quoque Majestatis Dani-cæ ad Illuftr. Præpotentes D. D. Confæderatarum Provinciarum Ordines Delegati noviffimi duo locupletem fidem faciunt.

Itanè ergò, Clariff. Bartholine, movenda Tibi erat Camerina, ut ad rem pervenires.

Ad rem (inquit) *ut veniamus, Bilsii institutum est, verum Ductus dicti Chili-feri (Ipsi verò Roriferi) usum probare, & hepatis olim temere sepulti, nunc, ut sperat, resurrecti necessitatem adducere.*

Hic Clariff. Bartholinus cum larvis luctari videtur.

Nullos meministi verè mortuos & sepultos resurrectisse per naturam, paucos per miraculum. Scire operæ precium est, Clariff. Vir, Nobiliff. Bilsium, quem antiqui Medici hepatis attribuerunt, usum, volentem tueri, tuo ipsius exemplo, nonnunquam hepatis resurrectionis nomen, olim temere sepul-ti, adhibere, figuratum huic rei mutuando loquendi modum, quo anti-qui hepatis usus præcipitationem, nec non resurrectionem expressum ivit, hinc, Clariff. Bartholine omninò aberras à scopo, ac de resurrectione mortuorum instituis orationem; & Hugonem Grotium, Kornmannum quosque impugnas, quasi verò fabulas, illusiones, & phantasmata pertractaf-sent. Porrò rationes reddis Celeberr. Bartholine, quare mortui non ni-si tribus post diebus sepeliri consueverint, idque multorum comprobas autoritate, uti Abensina, Levini Lemnii, Mich. Joh. Paschalii, Zac. Lusita-ni, aliorumve, plures autem (sic enim pergis) anni hepar tumularunt, ut mi-nor vitæ spes supersit. An umbram illius curiosa artes, & ingenia potentiora re-ducant, non valdè laboras, brevi evanituram.

Tibinè, Clariff. Vir, cum reconditiffimo Religionis Christianæ my-sterio hoc more ludere liceat, adeoque ipsum profanare, hoc verò Theo-logis relinquo; Salvo tamen honore ausim asseverare, illud ipsum (meo quidem judicio) cum opere Nobiliff. Bilsii omninò non convenire, ad-eoque nihil ad rhombum; ut & illud quod scribis. *Magno sudore humum ex tumulo effodisse Riolanum, ut defunctum viscus educeret, sed ipsum priùs*
hume

humo absorptum, quam voti sui factum compotem. Eodem successu, ais, ligo-nes huc contulerunt alii. An felicior vespillo futurus sit Bilsius, paucis videbi-mus. Rectè quidem veteri fertur adagio: Mortuo leoni vel lepores insultant.

Si etiamnum in vivis numerarentur Magnus Riolanus, Magnusque Hugo Grotius, ausum deponere, nè mussitaturum quidem fuisse Th. Bartholinum, ni modò omninò perfrixtæ frontis audiat. Mortuorum cineres commejere, id verò haud difficile.

Jam verò ad Vespillonem Bilsium quod attinet. Quid quæso Vespillo ille Bilsius? Credo jam equidem illum incredulo Thomæ Bartholino sepulchrum fodere.

Huc usque Clariss. Viri præfatio.

Jam iterum ad rem: *Duo sunt, inquis, quæ sibi demonstranda sumit Bilsius nempe: 1. succum sanguini futuro aptum ex intestinis venas meseraicas ingredi, atque ibidem ex lege circulationis sanguini arterioso mixtum in venam portæ ascendere, quæ illum in hepar transfundat.*

2. Ductum Chyli thoracicum aquam seu rorem potius vehere quam chylum ad varias partes, unde Roriferum vocat.

Ecquid peccat Bilsius, quod hæc in re sapientissimam Antiquitatem imitetur,

Quamprimùm aliàs ab eâ deviat, exploditur, quasi temerario nimis ausu Antiquitatem aspernetur.

Si Dialecticis habenda fides, illi docebunt nos, locum à testimoniis animis fidem ingenerare, quæ nihil aliud est, quam rei adhibita assensio, propter dicentis autoritatem. Cui usui varios condiderunt canones, quorum singuli in hiscè Nobiliss. Bilsio fidem conciliant, ex quibus quatuor proponam.

1. Antiquum nupero præstantius est testimonium.
2. Publica probabilem obtinent veritatem testimonia.
3. Multorum sapientum ac præstantium virorum testimonium paucorum ac tenuium præponendum.
4. Artificis in arte suâ periti imperiti præferendum testimonio. Ità plus fidei habendum futuri de calceis loquenti, quàm si vel disertissimus Cato istius artis ignarus de iis orationem instituat.

Ulteriora de hepate argumenta brevitatis causâ, & nè recocta apponatur crambe, hic omittam. Quantum ad secundum Bilsii experi-
B
mentum,

mentum, illud verò Bartholini subijcere oculis parat, res namque ista non calamo, sed *αὐτοψία* terminanda.

Eque scriptis Clariss. Bartholini liquet, Professores ac Doctores confœderatos sese mutuò fricare, ac sua ipsorum ac inter se scripta famosa certatim citare, quasi Autores Classici audirent, atque suas ipsorum allegationes, tanquam de tripode responsa, Sybillinavè folia nobis venditare. Nonnè merentur isti homines, ut Nobiliss. Bilsius artes suas plenius aperiat? Tùm enim (uti scribis) *tempori & occasione iudicium reservabis, quare secretum ejus, quod servat, & spectatoribus suis invidet, nec laudaveris, nec culpaveris.* Cum Nobiliss. Bilsio agis pro lubitu, siquidem *nomen tuum inventaque Lymphatica huic fabula interseri videas,* quæ tanto studio in gremio foves: quibus verò superbis nominibus Bilsium decorasset Bartholinus, modò ipsi collusisset, Regioque Professori scripsisset, quemadmodum Acutissimus Pecquetus juxtà allegationem ipsiusmet Bartholini: *Viri Clarissimi & inter atatis hujus Anatomicos oculatissimi Thomæ Bartholini de Vasis Lymphaticis Liber, &c.*

Hoc tene, Clariss. Vir, si mihi tanquam homini novo liceret stylum adeò pinguem in tantum stringere Virum, qualem tu in Bilsium aliosvè magni nominis Viros, affirmarem, Vasa Lymphatica tunc temporis Professore Bartholinum reddidisse Lymphaticum, quo Magnum illum Artificem Amstelodamensem, verè Nobilem animique Regii Virum Bilsium adeò irreverenter impeteret, ac coràm omnibus impudentissimè faciem convomeret faciem.

Ignolce, Vir Clariss. si affectus ille naturalis, quem ex officio Præceptoris, nec non Arti debeo Medicæ, a quo longiùs me abripuerit; meminervis autem antiqui veri verbii: Ut salutabis, ità resalutaberis. Sed manum de tabulâ.

Interim Sacratissimæ Majestati nec non Universæ Patriæ salutem ac Benedictionem Divinam apprecatur

Roterodami 30 Januarii 1661.

Nominis Tui

Cultor maximus

N. ZASSIUS.